

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tilläggs pension åt stiftssekreteraren A. E. Carlgrens änka Johanna Vilhelmina Carlgren, född Sundin; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för ekklesiastikdepartementet:

I samband med genomförandet från och med den 1 juli 1928 av den vid samma års riksdag beslutade löneregleringen för befattningshavarna vid domkapitlens expeditioner ersattes de ditillsvarande oregrerade befattningarna såsom konsistorienotarie med befattningar såsom stiftssekrete-

rare, vilka sistnämnda befattningar i lönehänseende hänfördes till någon av lönegraderna B 28, B 27 eller B 24 i löneplanen för ordinarie befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förenämnda fråga om lönereglering för befattningshavarna vid domkapitelsexpeditionerna (prop. nr 102) anförde chefen för ecklesiastikdepartementet rörande ordnande av stiftssekreterarnas familjepensionering i huvudsak följande:

På grund av bestämmelserna i reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa den 17 december 1926 (nr 529) vore konsistorienotarier, som före utgången av april 1927 inträtt såsom delägare i kassan, skyldiga att kvarstå i sådan egenskap, varav enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa följde, att de vore uteslutna från delaktighet i sistnämnda kassa. Den åter, som efter utgången av april 1927 anställdes såsom konsistorienotarie, vore på grund av stadgande i reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa utesluten från delaktighet i denna kassa. Härav följde enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa skyldighet för konsistorienotarie såsom ordinarie tjänsteman att vara delaktig i denna senare kassa.

Då stiftssekreterarbefattning syntes i pensionsavseende böra anses motsvara konsistorienotarietjänst, komme på grund av nyss återopade bestämmelser i reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa konsistorienotarie, som vore delägare i sistnämnda kassa och i samband med den nya löneregleringen tillträdde befattning såsom stiftssekreterare, alljämt att tillhöra sagda kassa. Härvid vore emellertid att märka, att han på grund av bestämmelserna i reglementet för kassan (§ 66) skulle bibehållas vid det delaktighetsbelopp oförändrat, som varit för honom gällande omedelbart före den 1 maj 1927. Följaktligen skulle den löneförhöjning för stiftssekreteraren, som den nya löneregleringen innebure, icke medföra någon förbättring i avseende på pensionsförmånerna för hans efterlevande. Dessa skulle därigenom komma i en synnerligen oförmånlig ställning i förhållande till efterlevande efter jämställda statens befattningshavare. Någon möjlighet att råda bot härpå genom en ändring av reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa därhän, att stiftssekreterare, som före den 1 maj 1927 vunnit delaktighet i kassan, finge tillgodoräknas ett i förhållande till den förhöjda lönen bestämt högre delaktighetsbelopp, syntes med hänsyn till de konsekvenser, som därav skulle föranledas, enligt departementschefens uppfattning icke förefinnas. Å andra sidan kunde det — särskilt i de fall, då vid en stiftssekreterares frånfälle ömmande omständigheter förelåge — icke anses försvarligt, att pensionerna för de efterlevande finge förbliva på samma nivå som före löneregleringen. Någon annan utväg till förbättrande av pensionerna syntes emellertid icke förefinnas än att det i sådant fall finge tagas under övernående, huruvida icke tilläggspensioner av statsmedel till lämpligt avvägda belopp kunde beviljas.

Med godkännande av bankoutskottets utlåtande (nr 40) anförde 1928 års riksdag (skr. nr 153) beträffande nu förevarande spörsmål följande:

Vidkommande den av föredragande departementschefen berörda frågan om familjepensionering för stiftssekreterare, som före den 1 maj 1927 blivit delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, syntes av utredningen i ärendet framgå, att nämnda befattningshavare i jämförelse med andra

statliga tjänstemän komme att intaga en synnerligen oförmånlig ställning såtillvida, att den beslutade löneregleringen icke medförde rätt till förhöjda delaktighetsbelopp i kassan. Riksdagen delade departementschefens uppfattning, att någon möjlighet att råda bot härpå genom ändring av reglementet för kassan, i syfte att medgiva förhöjning av delaktighetsbeloppen för befattningshavarna i fråga, med hänsyn till konsekvenserna knappast syntes förefinnas. Vid sådant förhållande funne riksdagen billighetsskäl tala för att staten trädde hjälpande emellan genom beviljande av tilläggs pensioner av statsmedel åt efterlevande till här avsedda stiftssekreterare.

I cirkulär den 22 juni 1928 till samtliga domkapitel m. fl. myndigheter angående ny stat för domkapitlens expeditioner m. m. förklarade Kungl. Maj:t, bland annat, att Kungl. Maj:t ville, efter därom i varje särskilt fall gjord ansökning, framdeles taga under övervägande frågan om utverkande av tilläggs pension av statsmedel åt efterlevande till stiftssekreterare, som före den 1 maj 1927 blivit delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

Hos Kungl. Maj:t har stiftssekreteraren vid Luleå domkapitel Albert Elis Carlgrens änka Johanna Vilhelmina (Mimmi) Carlgren, född Sundin, under återopande av innehållet i nyssnämnda cirkulär den 22 juni 1928 anhållit om beredande av tilläggs pension åt henne och makarnas omyndiga dotter Ingegerd (Gerd) Anna Carlgren.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Carlgren var född den 8 juni 1870 och avled den 28 juli 1933;

att han tillträdde befattning såsom konsistorienotarie den 1 april 1904 och befattningen såsom stiftssekreterare (lönegrad B 28) den 1 juli 1928;

att han vid sin död efterlämnade änkan, född den 29 juli 1874, dottern Lisa Beda, född den 17 april 1911, och dottern Ingegerd (Gerd) Anna, född den 27 december 1913;

samt att behållningen i boet uppgick till omkring 30,000 kronor.

Luleå domkapitel har tillstyrkt den av änkefru Carlgren gjorda ansökningen och därvid anfört, i huvudsak, följande:

Carlgren vore såsom konsistorienotarie och sedermera såsom stiftssekreterare delaktig i prästerskapets änke- och pupillkassa före den 1 maj 1927. Den pension, hans efterlämnade änka och omyndiga dotter komme att erhålla ur nämnda kassa, kunde ej på förhand till beloppet exakt beräknas, när pensionsbeloppet växlade något år från år. Enligt inhämtad uppgift skulle änkefru Carlgren och den omyndiga dottern under ekle-siastikåret 1932—1933 hava i pension erhållit ett belopp av 1,028 kronor 5 öre, för den händelse de då varit pensionsberättigade. Av nämnda belopp skulle enligt bestämmelserna i kassans reglemente ungefär 240 kronor hava tillfallit dottern. Domkapitlet funne det uppenbart, att dessa belopp icke kunde giva pensionstagarna ens nödtorftig bärgning och ville i samband härmed framhålla, att änkefru Carlgren vore nära 60 år gammal och svag till hälsan.

Det syntes domkapitlet skäligt, att änkefru Carlgren erhöle så stor tilläggspension av statsmedel, att denna tillsammans med hennes pension från prästerskapets änke- och pupillkassa uppginge till det belopp, 1,750 kronor för år, vartill hennes pension, om mannen varit delägare i civilstatens änke- och pupillkassa, skulle hava uppgått enligt sistnämnda kassas reglemente. I enlighet härmed borde tilläggspensionen utgöra omkring 1,000 kronor.

I fråga om dottern Gerd ansåge domkapitlet skäligt, att också hon erhöle tilläggspension av statsmedel, att utgå intill dess hon fyllde 21 år. Då hennes pension, därest Carlgren tillhört civilstatens änke- och pupillkassa, enligt denna kassas reglemente skulle hava uppgått till 700 kronor men hennes årspension från prästerskapets änke- och pupillkassa kunde beräknas endast till omkring 240 kronor, skulle med enahanda beräkning, som domkapitlet ifrågasatt för modern, hennes tilläggspension utgöra 460 kronor för år.

Direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa har i sitt i ärendet avgivna utlåtande erinrat, att Kungl. Maj:t och riksdagen år 1933 (prop. nr 191; riksd. skr. nr 273) tillerkänt änkan efter stiftssekreteraren i Göteborgs stift G. Norström, vilken i likhet med Carlgren kvarstått i prästerskapets änke- och pupillkassa med för konsistorienotarie gällande delaktighetsbelopp, ävensom makarnas minderåriga barn tilläggspension från allmänna indragningsstaten med belopp, utgörande skillnaden mellan dem från prästerskapets änke- och pupillkassa tillkommande pension och den pension, till vilken de varit berättigade, om Norström varit i kassan delaktig för 9,060 kronor, vilket sistnämnda belopp motsvarade avlöningen i högsta löneklassen å A-ort för befattningshavare i den för stiftssekreterare i Göteborgs stift gällande lönegraden, B 27. *Direktionen* tillstyrkte, att änkefru Carlgren och hennes omyndiga dotter tillerkändes tilläggspension efter samma grunder, som sålunda förut i liknande fall tillämpats.

Statskontoret har under hänvisning till innehållet i förenämnda proposition nr 191 till 1933 års riksdag anfört i huvudsak följande:

Med hänsyn till i ärendet meddelade upplysningar ansåge sig statskontoret kunna på enahanda grunder som i det av 1933 års riksdag behandlade likartade ärendet tillstyrka tilläggspension åt änkefru Carlgren. Visserligen utvisade tillgångarna i dödsboet efter Carlgren en ej oväsentligt större behållning än i det sålunda tidigare behandlade fallet, men det ville dock förefalla statskontoret, som om omständigheterna i detta hänseende jämväl här vore sådana, att tilläggspension borde kunna beviljas.

Vad däremot beträffade ifrågasatt tilläggspension åt Carlgrens omyndiga dotter Ingegerd Anna Carlgren, kunde statskontoret icke tillstyrka bifall till ansökningen i denna del. Nämnda dotter vore född den 27 december 1913 och uppnådde sålunda myndighetsåldern under år 1934. Statskontoret ville härvid erinra om 1933 års statsrevisorers uttalande om önskvärdheten av enhetliga grunder för statliga pensionsförmåner till minderåriga barn och i sådant avseende fastställande av en högsta ålder för minderårig till 17 år, över vilken ålder dylik förmån icke borde ifråga-

komma. Statskontoret, som anslutit sig till statsrevisorernas berörda uttalande, ansåge, att nämnda åldersgräns borde tillämpas även i fråga om här omhandlade fall av familjepension.

I anslutning härtill har statskontoret hemställt, att änkefru Carlgren måtte, räknat från och med den 1 augusti 1933, från allmänna indragningsstaten komma i åtnjutande av pension med belopp, motsvarande skillnaden mellan henne från prästerskapets änke- och pupillkassa tillkommande pension och den pension, till vilken hon skulle hava varit berättigad, om Carlgren varit i kassan delaktig för ett belopp av 9,540 kronor (= avlöningen i högsta löneklassen å A-ort i den för stiftssekreterare vid Luleå domkapitel gällande lönegraden, B 28).

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit finner jag mig — om ock, på grund av ställningen i boet efter Carlgren, med någon tvekan — böra förorda, att tilläggspension beviljas änkefru Carlgren. Av skäl, som statskontoret anfört, synes däremot utverkande av särskild tilläggspension åt den ännu omyndiga dottern icke böra ifrågakomma.

Tilläggspensionen åt änkefru Carlgren torde böra bestämmas enligt samma grunder, som tillämpats i det av myndigheterna åberopade, vid 1933 års riksdag behandlade ärendet angående tilläggspension åt stiftssekreteraren Norströms efterlevande. Vid tillämpning av dessa grunder torde tilläggspensionen komma att uppgå till omkring 350 kronor för år.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till stiftssekreteraren Albert Elis Carlgrens änka Johanna Vilhelmina Carlgren, född Sundin, må, räknat från och med den 1 augusti 1933, från allmänna indragningsstaten utgå pension med belopp, motsvarande skillnaden mellan henne från prästerskapets änke- och pupillkassa tillkommande pension och den pension, till vilken hon varit berättigad, om Carlgren varit i kassan delaktig för ett belopp av 9,540 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hjalmar Ekengren.

